

pod redakcją

Wojciecha Walczaka

Katarzyny Wiszowatej-Walczak

T O M X I V
Białystok 2020

Instytut Badań
nad Dziedzictwem
Kulturowym Europy

Stan badań nad wielokulturowym dziedzictwem
DAWNEJ RZECZYPOSPOLITEJ

Seria
ZACHOWANIE POLSKIEGO DZIEDZICTWA NARODOWEGO
20

Recenzenci

dr hab. Daniel Boćkowski, prof. UwB
dr hab. Andrzej Gil, prof. KUL

Rada redakcyjna

dr hab. Maria Kałamajska-Saeed
dr hab. Anna Krochmal (Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych)
prof. Cezary Kuklo (Uniwersytet w Białymstoku)
prof. Jakub Lewicki (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)
dr hab. Anna Potocka (Akademia Sztuk Pięknych)

Redakcja naukowa

Wojciech Walczak, Katarzyna Wiszowata-Walczak

Redakcja językowa i korekta

Lucyna Jachym, Anna Kurzyca, Maciej Zalewski, Klaudia Dróżdż (e-DYTOR)

Tłumaczenia streszczeń

Anna Artemiuk

Dofinansowano ze środków

Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

ISBN 978-83-925705-8-5 (całość)
ISBN 978-83-64103-45-2

© Copyright by Instytut Badań nad Dziedzictwem Kulturowym Europy, 2020 |
Institute for Research of European Cultural Heritage, 2020

Wydawca

 Instytut Badań
nad Dziedzictwem
Kulturowym Europy

e-mail: ibndke@gmail.com

Na okładce: Wiktor Wasniecow, mozaika z soboru św. Aleksandra Newskiego: *Ojciec Kościoła*,
ok. 1912. Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. IK 493i oraz tryptyk: *Św. Parskiewa i święci*,
Rosja, XVIII w. Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. IK 493 MNW

Projekt okładki, łamanie, przygotowanie do druku

Janusz Świnarski

Druk

TOTEM.com.pl

SPIS TREŚCI

Piotr Gliński	
<i>Przedmowa</i>	9
Wojciech Walczak	
<i>Wstęp</i>	13
<i>Introduction</i>	
Jacek Krochmal	
<i>Wspólne dziedzictwo archiwalne Rzeczypospolitej</i>	29
<i>Common Archival Heritage of the Commonwealth</i>	
Anna Krochmal	
<i>Dziedzictwo archiwalne II Rzeczypospolitej – jego losy i znaczenie dla nauki polskiej.</i>	41
<i>Archival Heritage of the Second Polish Republic: its History and Importance for Polish Science</i>	
Urszula Kacperczyk	
<i>Archiwalia I Rzeczypospolitej, rewindykowane do Polski na podstawie traktatu ryskiego z 1921 roku, przechowywane w Archiwum Głównym Akt Dawnych</i>	59
<i>Archival Materials from the Polish-Lithuanian Commonwealth, Reclaimed to Poland on the Basis of the Riga Treaty of 1921 and Kept in the Central Archive of Historical Records</i>	
Elżbieta Wierzbicka	
<i>Polonika na Wołyniu. Gromadzenie i inwentaryzacja po 1918 roku</i>	71
<i>Polonica in Volhynia. Collecting and Cataloging after 1918</i>	
Przemysław Gawron	
<i>Materiały do dziejów wojskowości koronnej za panowania Zygmunta III Wazy w księgach grodzkich lwowskich w Centralnym Państwowym Archi- wum Historycznym Ukrainy we Lwowie.</i>	115
<i>Materials for the History of Crown Army During the Reign of Sigismund III Vasa in Lviv Castle Registers from the Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv</i>	

Mariusz Balcerek

- Dwa nieznanne plany Torunia z Riksarkivet w Sztokholmie* 143
Two Unknown Maps of Toruń from Riksarkivet in Stockholm

Anna Ziemlewska

- Sobieszciana w Narodowym Archiwum Historycznym Białorusi w Mińsku. Rozpoznanie i upowszechnianie w pracy Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie* 159
Objects Related to Jan III Sobieski in the National Historical Archives of Belarus. Recognition and Popularization in the Work of the Museum of King Jan III's Palace in Wilanów

Lilia Kowkiel

- Polonika w zbiorach biblioteki Narodowego Archiwum Historycznego Białorusi w Grodnie* 179
Polonica in the Collection of the National Historical Archives of Belarus in Grodno

Anna Salina

- Z Jeny do Płocka. Powrót szczątków trzynastowiecznego kodeksu zrabowanego z Biblioteki Seminaryjnej* 199
From Jena to Płock. The Return of the Remains of a 13th-Century Code Stolen from the Seminar Library

Jan Skłodowski

- Biblioteka dawnego kolegium pijarów w Podolińcu na Spiszu* 233
The Library of the Former Piarist College in Podoliniec, Spiš

Fryderyk Rozen

- Druki XVI–XVII wieku z oficyn ewangelickich Wielkiego Księstwa Litewskiego w bibliotekach Litwy. Stan badań bibliograficznych* 253
16th and 17th Century Prints from Evangelical Publishing Houses of the Grand Duchy of Lithuania in Lithuanian Libraries. The State of Bibliographic Research

Jerzy Kuzicki

- Miejsca święte i polscy pielgrzymi do Ziemi Świętej w „Dzienniku dwunastoletniej misji apostołkiej na Wschodzie” o. Mansweta Aulichy* 289
Holy Places and Polish Pilgrims to the Holy Land in the “Journal of the Twelve-Year Apostolic Mission in the East” by Rev. Manswet Aulich

Greta Lemaņaite

- Listy Henryka Bukowskiego do Romualda Mielczarskiego z lat 1896–1900. Źródło do dziejów biblioteki Muzeum Polskiego w Rapperswilu* 309
Letters from Henryk Bukowski to Romuald Mielczarski from the Years 1896–1900. A Source for the History of the Library of the Polish Museum in Rapperswil

Radosław Budzyński	
<i>Skarb z Lublina. Index chronologicus Gustawa Manteuffla . . . . .</i>	327
<i>A Treasure from Lublin. Index chronologicus by Gustaw Manteuffel</i>	
Krzysztof Soliński	
<i>Stare druki w bibliotece Fundacji Rzymskiej imienia J.Z. Umiastowskiej w Rzymie . . . . .</i>	341
<i>Early Printed Books in the Library of the J.S. Umiastowska Roman Foundation in Rome</i>	
Tomasz Ciesielski	
<i>Opawski epizod w dziejach staropolskich ksiąg sądowych. Przyczynę do relokacji archiwaliów polskich w czasie II wojny światowej . . . . .</i>	379
<i>The Opawa Episode in the History of Old Polish Court Registers. The Reason for the Relocation of Polish Archival Materials during WWII</i>	
Ks. Stanisław Nabywaniec	
<i>Polskie instytucje kościelne poza granicami kraju i ich misja religijna oraz patriotyczna, na przykładzie Papieskiego Instytutu Polskiego w Rzymie . .</i>	433
<i>Polish Church Institutions Abroad and Their Religious and Patriotic Mission Illustrated with the Example of the Papal Polish Institute in Rome</i>	
Paweł A. Jeziorski	
<i>Katarzyna z Działyńskich Hylzenowa i jej testament. Karta z dziejów polsko-inflanckich elit szlacheckich u schyłku XVIII wieku . . . . .</i>	445
<i>Katarzyna Hylzen Née Działyńska and Her Will. A Page in the History of Polish-Livonian Noble Elites in the Late 18th Century</i>	
Teresa Rączka-Jeziorska	
<i>Ziemiańska przyjemność, która uszczupla kapitał. O sposobach świętowania na dworach dawnych Inflant Polskich (XVIII–XIX w.) . . . . .</i>	473
<i>A Capital-Consuming Noble Pleasure. On the Ways of Celebration in the Manor Houses in the Former Polish Livonia (18th–19th Century)</i>	
Andrzej Buczyło	
<i>Materiały do dziejów przedrozbiorowej unickiej diecezji brzeskiej w opisie 7 fondu Wileński Prawosławny Konsystorz Duchowny . . . . .</i>	487
<i>Materials Related to the History of Pre-partition Uniate Brest Diocese in Description No. 7 of the Fonds ‘Vilnius Orthodox Spiritual Consistory’</i>	
Dorota Wereda	
<i>Fundacje i fundatorzy unickich klasztorów bazylikańskich w XVII wieku . .</i>	501
<i>Foundations and Founders of Uniate Basilian Monasteries in the 17th Century</i>	

Beata Lorens

- Inwestycje budowlane bazylianów w XVIII wieku na przykładzie klasztoru i cerkwi w Krystynopolu* 521
Construction Investments of Basilians in the 18th Century Illustrated with the Example of the Monastery and Orthodox Church in Krystynopil

Paweł Sygowski

- Dekanat kobryński brzeskiej części unickiej diecezji włodzimiersko-brzeskiej w świetle wizytacji ks. Stefana Litwinki z 1725 roku – cerkwie i ich wyposażenie* 539
The Kobryn Deanery of the Brest Part of the Uniate Volodymyr and Brest Diocese in Light of the Inspection of Rev. Stefan Litwinko of 1725: Churches and Their Equipment

Aleksandra Sulikowska-Bełczowska

- Losy zabytków sztuki cerkiewnej w Rzeczypospolitej po odzyskaniu niepodległości* 573
The Lot of Orthodox Sacral Art Relics in the Commonwealth after the Regaining of Independence

Piotr Chomik

- Cerkiew Zmartwychwstania Pańskiego w Białymstoku w okresie międzywojennym* 607
Orthodox Church of the Resurrection in Białystok in the Inter-War Period